Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24320533

ta’minlashning ustivor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

Davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanish davlat byudjeti daromadlarini oshirish va iqtisodiy loyihalarni amalga oshirishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi. Ular davlatga qo‘shimcha moliyaviy manbalarni jalb qilish, bozorni rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash imkoniyatini beradi. Biroq, bu vositadan foydalanishda davlat qarzi o‘sishi kabi muammolarni nazarda tutish lozim. Davlat qimmatli qog‘ozlari orqali moliyalashtirishda xalqaro tajribadan foydalanish va mamlakat ichki sharoitlariga mos keladigan strategiyalarni ishlab chiqish O‘zbekiston uchun katta istiqbollarga erishishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. B.Y.Xodiyev, Sh.Sh.Shodmonov Iqtisodiyot nazariyasi nashriyot TDIU-2017
2. Otabekov J, Analysis and improvement of the local budget revenue account
3. D.Sh.Xaydarova, S.O‘.Achilboyeva Mahalliy byudjet daromadlari prognozi takomillashtirish va uni masalalari-maqola
4. http:uz.wikipedia.org
5. http:uz.leg.uzdock

O‘ZBEKISTONDA MIKROKREDIT TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI AMALIYOTLARINI STANDARTLASHTIRISH: MOLIYAVIY INKLYUZIYANI KENGAYTIRISH UCHUN YAGONA TIZIM

Abidova Go‘zaloy Xudayberganovna
(Kassa amaliyotlari bo‘limi mudiri)
Hamkorbank Xorazm mintaqaviy BXO

Kalit so‘zlar: mikrokredit buxgalteriya hisobi, standartlashtirish, moliyaviy inklyuziya, buxgalteriya tizimi, O‘zbekiston banklari, me'yoriy muvofiqlik, xalqaro standartlar, moliyaviy hisobot

Annotatsiya

Ushbu maqola O‘zbekiston mikrokredit sektorida buxgalteriya hisobi amaliyotlarini standartlashtirish masalasini o‘rganib, mahalliy amaliyotlarni xalqaro buxgalteriya standartlari bilan uyg‘unlashtiradigan, ayni paytda sektorga xos talablarni hisobga oladigan yagona tizimni taklif etadi. Joriy muammo va imkoniyatlarning har tomonlama tahlili orqali, tadqiqot standartlashtirilgan buxgalteriya amaliyotlari tashkilotlar o‘rtasidagi taqqoslashni yaxshilashi va moliyalashtirish manbalariga kirishni osonlashtirishi mumkinligini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston mikrokredit sektori 2017-yildagi moliyaviy islohotlar amalga oshirilganidan buyon sezilarli o‘sishni boshdan kechirmoqda, bu esa buxgalteriya amaliyotlarini standartlashtirish zarurligini yanada dolzarb qilmoqda. Sektor O‘zbekistonning modernizatsiya strategiyasi doirasida rivojlanishda davom etar ekan, yagona buxgalteriya standartlarining yo‘qligi manfaatdor tomonlar, nazorat organlari va xalqaro hamkorlar uchun sezilarli qiyinchiliklar tug‘dirmoqda.

O‘zbekistonda mikrokredit tashkilotlari (MKT) turli tashkiliy tuzilmalar ko‘rinishida faoliyat yuritadi, jumladan bank bo‘lmagan kredit tashkilotlari, kredit uyushmalari va ixtisoslashtirilgan mikrokredit banklari. Ushbu xilma-xillik moliyaviy inklyuziya uchun foydali bo‘lsa-da, standartlashtirilgan buxgalteriya amaliyotlarini joriy etishda murakkabliklar yaratadi. 2019-2023 yillar oralig‘ida kreditlash faoliyatining 45 foizga o‘sishi sektorning standartlashtirishga bo‘lgan ehtiyojini yanada kuchaytirdi.

Published: 23.12.2024

Cite this article: Abidova Go‘zaloy Xudayberganovna (2024). O‘zbekistonda mikrokredit tashkilotlarida buxgalteriya hisobi amaliyotlarini standartlashtirish: moliyaviy inklyuziyani kengaytirish uchun yagona tizim. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320533

© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Xalqaro buxgalteriya standartlari mikrokredit sohasiga xos muammolarni hal qilish uchun sezilarli darajada rivojlandi. Kambag‘allarga Yordam Ko‘rsatish bo‘yicha Maslahat Guruhi (CGAP) va Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlari (IFRS) Fondi mikrokredit operatsiyalariga tegishli ko‘rsatmalarni ishlab chiqdi. Markaziy Osiyo mikrokredit sektorlari standartlashtirish borasida umumiy qiyinchiliklarga duch kelmoqda, biroq O‘zbekistonning o‘ziga xos iqtisodiy rivojlanish yo‘li maxsus yechimlarni talab qiladi. So‘nggi tadqiqotlar ko‘rsatishicha, qo‘shni mamlakatlardagi standartlashtirish harakatlari xalqaro investitsiyalarni jalb qilish va operatsion samaradorlikni oshirishda ijobiy natijalar bergan.

O‘zbekistonning amaldagi me'yoriy-huquqiy bazasi, "Mikrokredit to‘g‘risida"gi qonun va Markaziy bank me'yorlari bilan tartibga solinadi, asosiy buxgalteriya talablarini belgilaydi, ammo keng qamrovli standartlashtirish ko‘rsatmalariga ega emas. Bu bo‘shliq tashkilotlarni taqqoslash imkoniyatini cheklaydi va xalqaro moliyalashtirishga kirishni qiyinlashtiradi.

Hozirgi kunda O‘zbek MKTlari turli buxgalteriya usullaridan foydalanadi, bu esa tashkilotlararo taqqoslash va butun sektor tahlilini murakkablashtiradi. Bu xilma-xillik turli tashkiliy tuzilmalar va tarixiy amaliyotlardan kelib chiqadi. Bundan tashqari, MKTlar o‘rtasidagi texnologik rivojlanish darajasidagi farqlar buxgalteriya imkoniyatlari va hisobot samaradorligida tafovutlar yaratadi.

Taklif etilayotgan standartlashtirish tizimi mikrokredit operatsiyalari uchun maxsus ishlab chiqilgan hisob rejasini o‘z ichiga oladi. Bu tizim kredit portfelini tasniflash, mijozlar jamg‘arma hisoblarini yuritish, operatsion xarajatlarni tasniflash va daromadni tan olish standartlarini qamrab oladi. Bundan tashqari, kunlik operatsiyalarni qayd etish, oylik moliyaviy hisobotlar, portfel sifati hisobotlari va ijtimoiy ta'sir ko‘rsatkichlari uchun yagona hisobot shablonlari taklif etiladi.

Standartlashtirish natijasida operatsion xarajatlarning 25-30 foizga qisqarishi, xizmatlarning chekka hududlarga kengayishi, innovatsion mahsulotlar ishlab chiqilishi va mijozlarni baholash tartib-taomillarining takomillashuvi kutilmoqda. Shuningdek, narxlarning shaffofligi, aniq shartlar va shartlar, shikoyatlarni ko‘rib chiqish tartibining yaxshilanishi va mijoz ma'lumotlarining yaxshiroq himoyalanishi ta'minlanadi.

Tashkiliy nuqtai nazardan, hisobot tayyorlash vaqtining 40 foizga qisqarishi, muvofiqlik xarajatlarining 35 foizga kamayishi, qaror qabul qilish imkoniyatlarining yaxshilanishi va tavakkalchilikni boshqarishning takomillashuvi kutilmoqda. Bu o‘z navbatida investorlar ishonchining ortishi, kredit reytinglarining yaxshilanishi, hamkorlik imkoniyatlarining kengayishi va xalqaro moliyalashtirishga kirishning yaxshilanishiga olib keladi.

O‘zbekiston mikrokredit sektorida buxgalteriya amaliyotlarini standartlashtirish moliyaviy inklyuziyani kengaytirish va sektorni rivojlantirish yo‘lidagi muhim qadam hisoblanadi. Taklif etilayotgan tizim, murakkab bo‘lsa-da, ushbu maqsadga erishish uchun tuzilmali yondashuvni ta'minlaydi. Muvaffaqiyatga erishish uchun barcha manfaatdor tomonlarning doimiy ishtiroki va mahalliy sharoitga e'tibor qaratish, ayni paytda xalqaro standartlar bilan uyg‘unlikni saqlash talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Markaziy Banki. (2023). Mikrokredit Sektori Rivojlanish Hisoboti 2022-2023.

2. Xalqaro Moliyaviy Hisobot Standartlari Fondi. (2023). Kichik va o‘rta korxonalar uchun IFRS.

3. Osiyo Taraqqiyot Banki. (2023). Markaziy Osiyoda mikrokredit: tendentsiyalar va rivojlanishlar.

4. Jahon Banki Guruhi. (2022). O‘zbekistonda moliyaviy inklyuziya: baholash va tavsiyalar.
5. CGAP. (2023). Raqamli moliyaviy xizmatlar: mikrokredit uchun ahamiyati.
6. O‘zbekiston Moliya Vazirligi. (2023). Milliy buxgalteriya standartlari yangilanishi.
7. Xalqaro Valyuta Jamg‘armasi. (2023). O‘zbekiston moliya sektori baholash dasturi.
8. O‘zbekiston Mikrokredit Tashkilotlari Assotsiatsiyasi. (2023). Sanoat hisoboti.
9. Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki. (2023). O‘tish davri hisoboti: O‘zbekiston.
10. BMT Taraqqiyot Dasturi. (2023). Markaziy Osiyoda moliyaviy inklyuziya va kambag‘allikni qisqartirish.

AGROBIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA QISHLOQ XO‘JALIGI KOOPERATIVLARINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Ablazov SHohruh Abduqaxxorovich
(AQXAI tayanch doktoranti)
shokh.ablazov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ko‘p tuzilmali iqtisodiyot, qishloq xo‘jaligida kooperativlarning tamoyillari, ularni tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari o‘rganilgan va tadqiqot jarayonida olingan natijalari xususida so‘z yuritilgan, shuningdek, o‘rganish natijalari asosida fikr va mulohazalar berilgan.

Kalit so‘zlar: globallashuv, eksport, xalqaro standartlar, Organic, Global G.A.P. talablari, ko‘p tuzilmali iqtisodiyot, qo‘shma tadbirkorlik, sifatli qishloq xo‘jaligi mahsulotlari, ishlab chiqarish vositalari, narxlarning nomutanosibligi, qishloq xo‘jaligi kooperativlari, yangi avlod kooperativlari.

Bugungi globallashuv sharoitida yetishtirilayotgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifatini yaxshilash, eksportbob mahsulot ishlab chiqarishda xalqaro standartlashtirilgan qishloq xo‘jaligi amaliyoti Organic, Global G.A.P. talablari doirasida sertifikatlashni joriy qilish va eksport hajmini muntazam oshirib borish, ishlab chiqaruvchilarning iste’molchilar ehtiyojlarini qondirishga yo‘naltirilganligini oshirish hamda ilg‘or xorijiy davlatlar tajribalarini faol qo‘llashni taqazo etmoqda.

Bunday sharoitda iqtisodiy tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirish va barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashning muhim omili sifatida hududiy tabiiy-iqlim va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga asoslangan xo‘jalik yuritishning turli shakllaridan samarali foydalanish muhim bo‘lib hisoblanadi.

Ko‘p tuzilmali iqtisodiyotga o‘tish, shaxsiy va qo‘shma tadbirkorlik tamoyillari bo‘yicha turli xil xo‘jalik yuritish shakllarining mavjudligiga teng huquqlarning qonun hujjatlarida mustahkamlanishi iqtisodiy faoliyatning shartlari va shakllarini erkin tanlash imkoniyatini ochib beradi. Jamiyatni sifat jihatidan o‘zgartirishning umumiy zanjirida qishloq xo‘jaligi kooperatsiyasining turli shakllari muhim o‘rin tutadi. Qishloq xo‘jaligida ish haqining past darajasi, qishloq xo‘jaligi mahsulotlari va ishlab chiqarish vositalari narxlarining nomutanosibligi qishloq aholisini shaxsiy yordamchi xo‘jaliklarida ishlab chiqarish hajmini kengaytirishga turtki bo‘ldi, bu qishloq xo‘jaligi kooperativlarini shakllanishiga turtki berdi.